

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не пізніше 20:00

Урок № 9

Дата: 04.10.2023

Тема: Литовсько-польська доба (XIV-XVIIIст.)

Мета: охарактеризувати Литовсько-польську добу (XIV-XVIIIст.) в історії українського народу, розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

«Золотий спокій», що за переконанням влади Речі Посполитої настав після придушення козацько-селянських повстань 1620-1630 рр., був нетривким. Усі стани українського суспільства, окрім магнатів, були незадоволені своїм становищем. Спроби козацтва утвердитися у соціальній структурі Речі Посполитої були невдалими. Якщо козак не потрапляв до реєстру, йому загрозувало опинитися поза законом або повернутися до залежного стану селянства. Лідером, навколо якого згуртувалися українці, був талановитий полководець, політик і дипломат Богдан Хмельницький. Саме йому вдалося вивести українське питання на європейський рівень і створити нову державу.

Приводом для повстання став конфлікт між Б. Хмельницьким та чигиринським підстаростою Д. Чаплинським. Навесні 1647 р. Д. Чаплинський напав на хутір Суботів. Він пограбував майно Б. Хмельницького, захопивши документи. Крім цього, побили його сина і забрали кохану жінку Мотрону. Коли Б. Хмельницький почав доводити свої права і вимагав відшкодування через суд, староста О. Конецпольський відмовив у захисті прав Б. Хмельницькому під приводом недійсності документів щодо власності на хутір.

Б. Хмельницький розумів, що головна небезпека полягала в геополітичному становищі України. Адже українські землі були міжнародно визнаною частиною Речі Посполитої. З інших боків територія була оточена двома великими країнами: Османською імперією та її васалами і Московським царством. До того, між Річчю Посполитою і Московією існувала військова угода проти Криму. Саме тому Б. Хмельницький велику увагу приділяв пошуку зовнішніх союзників. Він почав дипломатичну підготовку, спрямовану на укладення угоди з Кримським ханством. Хан Іслам-Гірей III погодився надіслати загін на допомогу в обмін на те, що син Б. Хмельницького Тиміш залишився в заручниках.

В травні 1648р. Відбулась перша переможна битва під Жовтими Водами. Травень 1648р – Корсунська битва; Вересень 1648р. – Пилявецька битва. Внаслідок цих битв майже всі українські землі було визволено від польського панування. Влітку 1649р. воєнні дії відновилися. Козацькі війська оточили частину польських військ під м. Зборовом. У серпні 1649 р. відбулася битва і успіх був на боці козаків, але татари несподівано покинули поле бою, а кримський хан зажадав від Б. Хмельницького вступити в переговори з Польщею. В результаті 8 (18) серпня 1649 р. було підписано Зборівську мирну угоду, згідно з якою Річ Посполита змушена була визнати існування козацької України у кордонах Київського, Брацлавського і Чернігівського воєводств і 40 тис. реєстрових козаків. На визволених землях почала складатися нова військово-адміністративна і політична система, формувалась Українська національна держава - Гетьманщина. На визволену територію переносився традиційний військовий і громадський устрій козацтва. До влади прийшла національна за складом козацька старшина. Досить впливову її частину становила православна українська шляхта.

В червні 1651р. Відбулася битва під м. Берестечко. Коли перемога була вже на боці козаків кримський хан залишив поле бою. Хмельницький почав наздоганяти ординців, а ті взяли його в полон. На полі битви Хмельницького заміняв Іван Богун. Поразка у битві під Берестечком (червень 1651 р.) негативно вплинула на бойовий дух армії. Хоч бої під Білою Церквою у вересні 1651 р. показали, що польська армія не в змозі подолати козаків, але й Б. Хмельницький мав замало сил для наступу, а також не був певен у надійності кримського хана, який міг стати на бік Польщі. Усе це змусило обидві сторони до переговорів, які закінчилися укладенням 18 вересня 1651 р. не вигідної для України Білоцерківської угоди (20 тис. реєстрових козаків). Наприкінці травня 1652 відбулась битва під Батогом (Батозька) в якій козацьке військо вщент розгромило польське.

Урок № 10

Дата: 04.10.2023

Тема: Литовсько-польська доба (XIV-XVIIIст.)

Мета: охарактеризувати Литовсько-польську добу (XIV-XVIIIст.) в історії українського народу, розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

Однак чим далі тривала війна, тим більше Б. Хмельницький і старшина переконувалися, що одними своїми силами, без допомоги ззовні Україна подолати Польщу не зможе. Після Батозької перемоги українське військо вступило до Молдови та змусило Василя Лупула виконати попередні домовленості про шлюб його дочки з Тимошем Хмельницьким. Відбулось весілля Тимоша Хмельницького та молдавської принцеси Розанду Лупул. Занепокоєні українсько-молдавським союзом, Польща, Валахія та Трансільванія утворили антиукраїнський союз. Навесні 1653 р. валаський господар Матвій Басараб захопив Ясси і посадив на престол свого ставленника. Лупул звернувся по допомогу до Хмельницького. 21-22 квітня 1653 р. українське військо на чолі з Тимошем Хмельницьким розбило загони агресорів та відновило владу Лупула. Але цього виявилось мало і Лупул підбурих Тимоша до походу на Валахію. У фортеці Сучава козаки потрапили в облогу, під час якої було смертельно поранено Тимоша Хмельницького. Наприкінці серпня 1653 р. розпочалась Жванецька облога, яка тривала понад два місяці, в результаті Білоцерківський мирний договір 1651 р. скасовувався, а відносини між Україною і Польщею регулювалися знову на основі Зборівською договором 1649 р.

Проте, треба було більш сильнішого союзника, до того ж в одному з боїв загину Тимош Хмельницький, і все більше Б. Хмельницький почав схилився до переконання, що надійним союзником міг стати тільки російський «єдиновірний» цар. 8 січні 1654 р. в Переяславі відбулась Генеральна військова рада. Було вирішено, що Гетьманщина перейде під протекторат Росії при збереженні основних прав і вольностей Війська Запорозького. Усні домовленості в Переяславі були затверджені в березні, відомі як Переяславський договір 1654 р.

Березневі статті 1654 р - угода між московським урядом і українською козацькою старшиною, комплекс документів, які регламентували політичне, правове, фінансове і військово становиче України після Переяславської ради. Відповідно них Гетьманщина зберігала свої збройні сили — 60-тисячне козацьке військо.

Восени 1654 р. поляки, заручившись підтримкою кримського хана, вирушили в похід на Україну. У січні 1655 р. проти них виступив Б. Хмельницький з козацьким і московським військом. Вирішальна битва, що відбулася біля Охматова (на Київщині) в останні дні січня, коштувала великих втрат обом сторонам, але не принесла успіху жодній. Це значно послабило. Надії українців на допомогу царя, який, до того ж, всіяко намагався через своїх воевод підкорити Україну своїй волі, а козацьке військо використати для завоювання Литви й Білорусі. З 1655 р. Б. Хмельницький розвинув активну дипломатичну діяльність, намагаючись іншими зовнішньополітичними зусиллями забезпечити незалежність Української держави. Зокрема налагоджувалися союзницькі відносини зі Швецією.

Навесні 1655 р. шведський король Карл X Густав почав війну проти Польщі. З кінця 1655 р. Росія, налякана успіхами Швеції в Прибалтиці, пішла на зближення з Річчю Посполитою, щоб вступити в боротьбу зі Швецією. Розпочалася російсько-шведська війна. А між Росією і

Польщею було підписано Віленське перемир'я (1656 р.). На польсько-російські переговори українська делегація не була допущена. В Україні це було сприйнято як зраду. З метою створення антипольської коаліції він уклав угоди зі шведським королем Карлом X Густавом і семиградським князем Юрієм Ракоці II. На початку 1657 р. Україна й Семиграддя (Трансільванія) почали воєнні дії проти Польщі. Шведи захопили більшу частину Польщі. Але незабаром почалися невдачі, і антипольська коаліція розпалася. Ці події були останнім ударом для хворого гетьмана, і 27 липня 1657 р. він помер у Чигирині. Його смерть значно ускладнила справу визволення України.

Питання для самоперевірки:

1. Яка роль Б. Хмельницького в історії українського народу?

Домашнє завдання: законспектувати матеріал з теми та дати відповідь на питання для самоперевірки

Рекомендована література: Історія України. Сорочинська : підручник. - К: ЦУЛ, 2019; Історія України. Гісем О. В. : підручник . – Київ: Кондор, 2019

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не

пізніше 20:00